

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Την Πέμπτη (25 Φεβρουαρίου 1999) στην αίθουσα Millennium, ξεκίνησε ο δεύτερος κύκλος των σεμιναρίων Ιστορικοφιλοσοφικού Λόγου.

Εισηγητής ήταν ο οργανωτής των Σεμιναρίων, φιλόσοφος κ. Α. Πιερρής και το θέμα ήταν «Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα : Γνώσις Δύναμις και Χρήμα στον Ελληνισμό του πέμπτου αιώνα π.Χ.»

Το πρώτο Σεμινάριο σημείωσε εξαιρετική επιτυχία αφού παρευρέθηκε ιτλήθας κόσμου που γέμισε την αίθουσα και στα δύο της επίπεδα. Της εισήγησης του κ. Πιερρή ακολούθησε συζήτηση στην οποία πήρε μέρος μεγάλο μέρος του κοινού.

Το εναρκτήριο σεμινάριο του νέου κύκλου προσφώνησε ο Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Τ.Ε.Ε. (Τμ. Δυτ. Ελλάδος), κ. Λ. Κοτσάνης, ο οποίος αναφέρθηκε στην σημασία των εκδηλώσεων, στον οργανωτή και το έργο του, καθώς και στην ειδικώτερη σχέση του προς το Τ.Ε.Ε. (Μελέτη για τα μεγάλα έργα στην αρχαιότητα)

Ο Απόστολος Λ. Πιερρής ευχαρίστησε τον Δήμο Πατρέων και το Τ.Ε.Ε. υπό την αιγίδα των οποίων πραγματοποιούνται τα σεμινάρια, καθώς και τον χορηγό DATA R.C. και προσωπικά τον κ. Λουλούδη για την συνεισφορά τους σε αυτά.

Προοιμιάζοντας την εισήγησή του ετόνισε για μια ακόμη φορά, την βαθύτατη και επιδεινούμενη κρίση του Νεοελληνισμού. Η απουσία σημαντικής παραγωγής σε όλους τους τομείς της υλικής και πνευματικής δραστηριότητας συνοδεύεται από συσσώρευση μειζόνων αιτοτυχιών, που αποδεικνύει ότι έχει χαθεί η ενεργός επαφή με την πραγματικότητα. Ο συσιαστικός διάλογος και δημιουργική κριτική έχουν κατ' ακολουθίαν εκλείψει. Ο Λόγος έτσι παρουσιάζεται ως το μέγα ζητούμενο - και στην καλλιέργειά του αφιερώνονται τα σεμινάρια.

Το θέμα της εισηγήσεως ήταν : "Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα : Γνώσις, Δύναμις και Χρήμα στον Ελληνισμό του 5ου αιώνα π. Χ." Ο εισηγητής παρουσίασε μια ανατομία της κατ' εξοχήν περιόδου ακμής του Ελληνισμού με βάση την πνευματική της παραγωγή εν συνδυασμώ προς τα ιστορικοπολιτικά δεδομένα. Χρονολογικά και συμβολικά το περίοδο του Υιογιλού Κλοποπιτηρίου θριαμβεύεται στην μὲν αρχή του από την αποτυχούμενη Ιωνική Φιτωνάστια (500-494 π.Χ.) και το έργο του Ηράκλειτου (~ 490 π.Χ.), κατά δε το τέλος της από την κατάρρευση του Αθηγαύικου Ιηττείου (101 π. Χ.) και η μετεπείσιμη ίσυ Σωκράτειος ως έκφραστος του πνεύματος του 5ου αι. (399 π.Χ.). Σειρά από αγάλματα της Αθηνάς εκφράζει συαργώς τον χαρακτήρα της αντιστοίχου εποχής δημιουργίας των. Αποκαλυπτική είναι μια Νίκη (Αθηνά) αφιερωμένη περί το 430 π.Χ. ; αποτυπώνεται η αυτοσυνείδησία υπεροχής του Αθηναϊκού πνεύματος και κράτους, όπως και στον σύγχρονο Επιτάφιο του Περικλέους.

Το βίωμα του κόσμου που εκφράζεται στην Ιωνική σκέψη είναι διπτό : αφ' ενός η αίσθησις πολλαπλότητος, μεταβλητικότητος, αντιπαλότητος, έριδος - αφ' ετέρου η αντίληψις ενότητος και κανονικότητος. Υπάρχει ανώτερη τάξις πίσω από κάθε φαινόμενη αταξία. Χωρίς να το επιδιώκουν, τα διεστώτα πράγματα με την

αποκλίνουν σα δυναμική των, συγκλίνουν σε ένα ενιαίο όλα. Οι ιερώτοι Ίωνες φιλόσοφοι ερμηνεύουν την εικόνα αυτή του κόσμου με την υπόθεση μιας πρώτης αρχής εξ ης τα πάντα. Με τους Πυθαγόρειους η σκέψις παίρνει μια αποφιλοσοφική τροπή. Η διάστασις των όντων γίνεται αντιληπτή ως καθολική διπολικότης, ως εναντιότης και αντιθετικότης. Κάτι που ταιριάζει με την αρχαιοελληνική βιοθεωρία του ανταγωνισμού. Ο Διοίσμος μιας τέτοιας αντιλήψεως αίρεται απόν Ηράκλειτο, διηγούμενος συνοψίζεται η Ιωνική φιλοσοφική εμπειρία της αρχαϊκής περιόδου. Η εναντιότης συνιστά την ενότητα και το είναι των πραγμάτων και θεμελιώνει τον δυναμισμό του όντος, αλλά και την βαθύτερη αρμονία της υπάρξεως. ("Παλίντονος αρμονίη δικαστέρων τόξου και λύρης"). Ο κλασικός Πυθαγορισμός αισπάζεται την ιδέα. Γράφει ο Φιλόλαος : "εστί γαρ αρμονία πολυμηγέων ένωσις και δίχα φρονεόντων συμφρόνησις"

Τα πάντα είναι θέμα αναλογίας στην σύγθεση αντιθέτων (Εμπεδοκλής). Το μυατικό της πραγματικότητος έγκειται στους "αριθμούς" της συστάσεως της. Έχει βρεθεί η κλεις της πραγματικότητος. Ο Λόγος από επιλεκτική αναπαράσταση και αναρίθμηση εστιακών κέντρων οργανώσεως του όντος προς αναπαραγωγή της συσίας του γίνεται και ανα-λογία των οτοιχείων του. Οι πιο συμβαίνει στην κοσμική τάξη, εφαρμόζεται και στα ανθρώπινα πράγματα. Πράξις (ηθική, κοινωνική, πολιτική) και ποίησις (δημιουργική παραγωγή) γίνονται έντεχνες δραστηριότητες. Η σοφία έχει διαρθρωθεί ως "επιστήμη" (γνώσις), και έτσι καθίστανται δυνατές οι διάφορες τέχνες. Τόσο στις εικαστικές τέχνες και την αρχοτεκτονική, όσο και στην ρητορική ως τέχνη του λόγου, την επιπυχημένη αρμονία συνιστά λόγος αντιθετικών ροπών, αναλογία μερών, συμμετρία. Βεβαίως πρόκειται για περίπλοκες κατασκευές ιεραρχημένων ισορροπιών (η τελειότης επιτυγχάνεται εκ πολλών "αριθμών" κατά τον Πολύκλειτο). Ο εισηγητής εχρησιμοποίησε παραδείγματα από την γλυπτική (Δορυφόρος του Πολυκλείτου, μεγίστες του Παρθενώνα και του "Θησείου", Νίκη από τον ναό της Αθηνάς Νίκης, την αρχιτεκτονική (Ερέχθειο, Προπύλαια Ακροπόλεως) και την ρητορική (λόγος του Γοργία).

Στην βάση του Κλασικού βρίσκεται ο τογισμός της σημασίας της γνώσεως και η θετική αποτίμησης της δυνάμεως. Και τα δυο συνδυάζονται στην Αθηνά ως θεό της ενεργού σοφίας, της αποτελεσματικής επιστήμης, της γνώσης και του επιτεύγματος. Στον Ηράκλειτο έχουμε την αιχμηρή φιλοσοφική διατύπωση για τον κοσμικό ρόλο της δυνάμεως ("Πόλεμος πάντων μεν ιππήρ εστί, πάντων δε βασιλεύεις, καὶ τους μεν δούλους εποίησε τους δε ελευθέρους"). Το θεό είναι θείο γιατί είναι ισχυρότερο. Η υιεροχή και κυριαρχία του κρείττονος είναι φυσική και ευεργετική : την επικυρώνει υπέρτατος κοσμικός νόμος (Πίνδαρος). Ο Θουκυδίδης δίνει με τον διάλογο Αθηναίων και Μηλίων υιοθετική και ωμή διατύπωση στο αντίστοιχο στρατηγικό δόγμα, το οποίο ακολουθεί η Αθηναία τότε εναλλάξ υπό τις δυο μορφές του, την ακραία Θεμιοτόκλειω και την μετριώτερη Περίκλειο. Στην Φιλοσοφική ορολογία του δου αιώνα, το κρατεῖν έχει επιβλητική παρουσία. Ταυτόχρονα η οικονομική δραστηριότητα εντείνεται και ο ρόλος του χρήματος ιδίως στην Αθηναϊκή ηγεμονία διογκώνεται. Οι Σοφιστές δημιουργούν την αγορά για τα πινευματικά αγαθά και την παιδεία.

Η αρχαία Σοφιστική εκφράζει ακριβώς το Πίνεύμα του υψηλού Κλασικισμού κατά τους δυο θεμελιώδεις παράγοντές του, την ενεργό γνώση και την τελεσιουργό δύναμη. Σοφία και Δύναμις κοινωνούν εντελώς. Η αρμονία του όντος είναι και ο δυναμισμός του. Η δύναμις της γνώσεως έναι η βασική θέσις της Σοφιστικής. Οι Σοφιστές επαγγέλλονται γνώση δημιουργική και παραγωγική, την έντεχνο σοφία σε όλες τις μορφές της : επιστήμες, τέχνες, πολιτική, ηθική. Πάνω από όλα επιτηδεύονται τον Κρατούντα Λόγο.

"Λόγος δυνάστης μέγας εστί...ος μικροτάτω σώματι και αφανεστάτω θειότάτα έργα αποτελεῖ" (Γοργίδ). Το βασικό έργο του Πρωταγόρα είχε τους

105

χαρακτηριστικούς τίτλους : "Μέγας Λόγος", "Αλήθεια", "Περί του όντος" και "Καταβάλλοντες" (οι υπερτερούντες λόγοι)

Ο υπερισχύων σε ένα φυσικό πλαίσιο είναι ο άριστος. Το αγωγιστικό ιδεώδες του Βίου (αρχετυπικό βίωμα του Ελληνισμού) βρίσκει εδώ την οξύτερη διατύπωσή του (μετά την Ομηρική επιταγή της αριστείας : "αἰέν αριστεύειν και υπείροχον ἔμμεναι ἄλλων"). Κρείττων, κράπιτος είναι βαθμοί συγκρίσεως του αγαθού, όπως και το βελτίων, βέλτιστος, άριστος. Το ισχυρότερο και το καλύτερο συμπίπτουν κατά την βαθύτερη και τελικώτερη προοπτική των πραγμάτων.

Οι αντίλογίες και η εριστικότης δεν είναι ουσιώδη γνωρίσματα της Σοφιστικής, παρά την παραδεδομένη άποψη. Χρησιμοποιούνται ως όπλα , κυρίως αργητικά, και ως απόδειξις διαλεκτικής ισχύος. Το ίδιο συμβαίνει και με τον υποτιθέμενο σχετικισμό της. Το ότι π.χ. κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει την "αλήθεια" του δεν σημαίνει ότι η αλήθεια του αγορήτου έχει την ίδια αξία (δύναμη) με την αλήθεια του σοφού (Πρωταγόρας). Αλήθεια, ισχύς, γνώσις και πράγνωσις, σοφία και αποτέλεσμα πάνε μαζί. Ο ακμαίος Ελληνισμός έχει τον δυναμισμό και την λειτουργικότητα της τελειότητας σύμφυτο.

Την εισήγηση ακολούθησε ευρεία, μακρά και διαφωτιστική συζήτησις, η οποία επεξετάθη και σε συσχετισμούς προς την παρούσα κατάσταση της εποχής εν γένει, αλλά και ιδιαίτερα του Νεοελληνικού ανυπόφορου καθολικού υστερήματος.

ΓΝΩΣΙΣ, ΔΥΝΑΜΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΤΟΥ 5ου ΑΙΩΝΑ

Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα

Την Πέμπτη (25 Φεβρουαρίου 1999) στην αίθουσα Millenium έκεινης στο δεύτερο κύκλο των σεμιναρίων Ιστορικοφιλοσοφικού Λόγου. Εισηγητής ήταν ο οργανωτής των σεμιναρίων, φιλόσοφος κ. Α. Πιερρής και το θέμα ήταν «Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα: Γνώσις, Δύναμις και Χρήμα στον Ελληνισμό του πέμπτου αιώνα π.Χ.».

Το πρώτο σεμινάριο σημειώσεις εξαιρετική επιτυχία, αφού παρευρέθηκε πλήθος κόμου που γέμισε την αίθουσα και στα δυο της επίπεδα. Η εισήγησης του κ. Πιερρή ήταν ακολούθησε συζήτηση στην οποία πήρε μέρος μεγάλο μέρος του κοινού.

Το εναρκτήριο σεμινάριο του νέου κύκλου προσφέρνησε ο πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ (Τμ. Διυτικής Ελλάδος) κ. Δ. Κοταΐνης, ο οποίος αναφέρθηκε στην σημασία των εκδηλώσεων, στον οργανωτή και το έργο του, καθώς και στην ειδικότερη σχέση του προς το ΤΕΕ (Μελέτη για τα μεγάλα έργα στην αρχαιότητα).

Ο Απόστολος Λ. Πιερρής ευχαρίστησε τον Δήμο Πατρέων και το ΤΕΕ υπό την αιγίδα των οποίων πραγματοποιούνται τα σεμινάρια, καθώς και τον χορηγό DATA R.C. και προσωπικά τον κ. Λουλούδη για την συνεισφορά τους σε αυτά.

Προσμίζοντας την εισήγησή του ετούτοις για μια ακόμη φορά, την θαύματη και επιδεινούμενη κρίση του Νεοελληνισμού. Η απουσία σημαντικής παραγωγής σε όλους τους τομείς της υλικής και πνευματικής δραστηριότητας συνδεύεται από συσσώρευση μειζόνων αποτυχιών, που αποδεικνύει ότι έχει χαθεί η ενεργός επαφή με την πραγματικότητα. Ο ουσιαστικός διάλογος και δημιουργική κριτική έχουν κατ' ακολουθίαν εκλείψει. Ο λόγος έτσι παρουσιάζεται ως το μέγα ζητούμενο - και στην καλλιέργεια του αφερόνται τα σεμινάρια.

Το θέμα της εισήγησες ήταν: «Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα: Γνώσις, Δύναμις και Χρήμα στον Ελληνισμό του 5ου αιώνα π.Χ.». Ο εισηγητής παρουσίασε μια ανατομία της κατ' εξοχήν περιόδου ακμής του Ελληνισμού με βάση την πνευματική της παραγωγή σε συνδυασμό προς τα στορικοπολιτικά δεδομένα. Χρονολογικά και συμβολικά το πεδίο του Υψηλού Κλασσικισμού οριοθετείται στην μεν αρχή του από την αποτυχία Ιωνική Επανάσταση (500-494 π.Χ.) και το έργο του Ηράκλειου (490 π.Χ.), κατά δε το τέλος της από την κατάρρευση του Αθηναϊκού Imperium (404 π.Χ.) και

την καταδίκη του Σωκράτους ως εκφραστού του πνεύματος του 5ου αιώνα (399 π.Χ.). Σειρά από αγάλματα της Αθηνάς εκφράζει εναργώς τον χαρακτήρα της αντιστοίχου εποχής δημιουργίας των. Αποκαλυπτική είναι μια Νίκη (Αθηνά) αφειρωμένη περί το 430 π.Χ.: Αποτύπωνται η αυτοσυνειδοσύνη υπεροχής του Αθηναϊκού πνεύματος και κράτους, όπως και στον σύγχρονο Επιτάφιο του Περικλέους.

Το θέμα, του κόσμου που εκφράζεται στην Ιωνική σκέψη είναι διπλό: Αφ' ενός η αίσθησης πολιτιστικής, μεταβλητότητος, αντιπαλότητος, έριδος - αφ' επέροντος την αντίληψης ενότητος και κανονικότητος. Υπάρχει ανώτερη τάξης πίσω από κάθε φαινόμενη αταξία. Χωρίς να το επιδιώκουν, τα διεστώτα πράγματα με την αποκλίνουσα δυναμική των, συγκλίνουν σε ένα ενιαίο όλο. Ο πρώτοι Ιωνείς φιλόσοφοι ερμηνεύουν την εικόνα αυτή του κόσμου με την υπόθεση μιας πρώτης αρχής εξ ης τα πάντα. Με τους Πιθαγόρειους η σκέψη πάρονται μια αποφασιστική τροπή. Η διάσταση των δυνάμεων γίνεται αντιληπτή ως καθολική διπολότητας, ως εναντίστης και αντιθετικής. Κάτι που ταιριάζει με την αρχαιοελληνική βιοθεωρία του ανταγωνισμού. Ο Διοίσμός μιας τετοιας αντιλήψεως αίρεται στον Ηράκλειτο όπου συνοψίζεται η Ιωνική φιλοσοφική εμπειρία της αρχαικής περιόδου. Η εναντίστης συνιστά την ενότητα και το είναι των πραγμάτων και θεμελιώνει τον δυναμισμό του όντος, αλλά και την θαύματη αρμονία της υπάρχεως. (Πιλότονος αρμονίη όκωσπερ τόξου και λόρης). Ο κλασικός Πιθαγορισμός ασπάζεται την ιδέα. Γράφει ο Φιλόλαος: «Εστί γαρ αρμονία πολυμιγέων ένωσις και δίχα φρονεόντων συμφρόνησις».

Τα πάντα είναι θέμα αναλογίας στην σύνθεση αντιθέτων (Εμπεδοκλής). Το μυστικό της πραγματικότητος έγκειται στους «αριθμούς» της συστάσεως της. Εχει δρεθεί η κλεις της πραγματικότητος. Ο λόγος από επιλεκτική αναπράσταση και αναρίθμηση εστιακών κέντρων οργανώσεως του όντος προς αναπαραγωγή της ουσίας του γίνεται και αναλογία των

ΞΕΚΙΝΗΣΕ Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

στοιχείων του. Ο, τι συμβαίνει στην κοινωνική τάξη, εφαρμόζεται και στα ανθρώπινα πράγματα. Πράξις (ηθική, κοινωνική, πολιτική) και ποιησίας (δημιουργική παραγωγή) γίνονται έντεχνης δραστηριότητες. Η σοφία έχει διαρθρωθεί ως «επιστήμη» (γνώσις) και έτσι καθίσταται δυνατές οι διάφορες τέχνες. Τόσο στις εικαστικές τέχνες και την αρχιτεκτονική, όσο και στην ρητορική ως τέχνη του λόγου, την επιτυχημένη αρμονία συνιστά λόγος αντιθετικών ροτών, αναλογία μερών, συμμετρία. Βεβαίως πρόκειται για περίπλοκες κατασκευές ιεραρχιμένων ισορροπών. (η τελειότητα επιτυχίας είναι εκ πολλών «αριθμών», κατά τον Πολύκλειτο). Ο εισηγητής ερχόμενοι σαραντάτες από την γλυπτική (Δορυφόρος του Πολυκλείτου), μετέπεις του Παρθενώνα και του «Θησείου». Νίκη από τον ναό της Αθηνάς Νίκης, την αρχιτεκτονική (Ερέχθειο, Προπύλαια, Ακροπόλεως) και την ρητορική (λόγο του Γοργού).

Στην βάση του Κλασσικού θρίσκεται ο τονισμός της σημασίας της γνώσεως και η θετική αποτίμησης της δυνάμεως. Και τα δυο συνδυάζονται στην Αθηνά ως θεά της ενεργού σοφίας, της αποτελεσματικής επιστήμης, της γνώσης και του επιτεύγματος. Στον Ηράκλειτο έχουμε την αιχμηρή φιλοσοφική διατύπωση για τον κοσμικό ρόλο της δυνάμεως («Πόλεμος πάντων μεν πατήρ εστί, πάντων δε βασιλεύς και τους μεν δούλους εποίησε τον δε ελευθέρους»). Το θεό είναι θεό γιατί είναι ισχυρότερο. Η υπεροχή και κυριαρχία του κρείτονος είναι φυσική και ευεργετική: Την επικυρώνει υπέρτατος κοσμικός νόμος (Πίνδαρος). Ο Θουκυδίδης δίνει με τον διάλογο Αθηνών και Μήλων υποδειγματική και ωμή διατύπωση στο αντίστοιχο στρατηγικό δόγμα, το οποίο ακολουθεί η Αθηνά τότε εναλλάξ υπό τις δυο μορφές του, την ακραία Θεμιτοτέλειων, και την μετρώπερη Περικλείου. Στην φιλοσοφική ορολογία του 5ου αιώνα, το κρατείται επιθητική παρουσία της επικυρώνει οικονόμη δράστρητη στην ιδέα της αλήθειας (δύναμη) με την αλήθεια του ανοίτου έχει την ίδια αξία (δύναμη) με την αλήθεια του σοφού (Πρωταγόρας). Αλήθεια, σχύλος, γνώσις και πρόγνωση, σοφία και αποτέλεσμα πάντες μαζί. Ο ακμαίος Ελληνισμός έχει τον δυναμισμό και την λειτουργικότητα της τελειότητας σύμφωνα.

Οι αντίλογίες και η εριστικότητας δεν είναι ουσιώδη γνωρίσματα της Σοφιστικής, παρά την παραδεδομένη άποψη. Χρησιμοποιούνται ως όπλα, κυρίως αρντητικά, και ως απόδειξης διαλεκτικής ισχύος. Το διό συμβαίνει και με τον υποτιθέμενο σχετικισμό της. Το ότι π.χ. κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει την αιχμηρή επικυρώνει την αιχμηρή επιταγή της αριστείας: «καίειν αριστεύειν και υπερέχον έμμεναι ἄλλων»). Κρείτον, κράτιστος είναι βαθιμοί συγκρίσεων του αγαθού, όπως και το βελτίων, βέλτιστος, αριστος. Το ισχυρότερο και το καλύτερο συμπίπτουν κατά την βαθύτερη και τελικότερη προπτική των πραγμάτων.

Οι αντίλογίες και η εριστικότητας δεν είναι ουσιώδη γνωρίσματα της Σοφιστικής, παρά την παραδεδομένη άποψη. Χρησιμοποιούνται ως όπλα, κυρίως αρντητικά, και ως απόδειξης διαλεκτικής ισχύος. Το διό συμβαίνει και με τον υποτιθέμενο σχετικισμό της. Το ότι π.χ. κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει την αιχμηρή επικυρώνει την αιχμηρή επιταγή της αιχμηρής (αιχμηρία) του δεν σημαίνει ότι η αιχμηρία του ανοίτου έχει την ίδια αξία (δύναμη) με την αιχμηρία του σοφού (Πρωταγόρας). Αιχμηρία, σχύλος, γνώσις και πρόγνωση, σοφία και αποτέλεσμα πάντες μαζί. Ο ακμαίος Ελληνισμός έχει τον δυναμισμό και την λειτουργικότητα της τελειότητας σύμφωνα.

Την εισήγηση, ακολούθησε ευρεία, μακρά και διαφωτιστική συζήτηση, η οποία επεξετάθη και σε συσχετισμούς προς την παρούσα κατάσταση της εποχής εν γένει, αλλά και ιδιαίτερα του Νεοελληνικού ανυπόφορου καθολικού μετρήματος.

Η αρχαία Σοφιστική εκφράζει α-

Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα

* Περίηγη της εισηγήσης
του κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΙΕΡΡΗ
στο Σεμινάριο
Ιστορικοφιλοσοφικού λόγου

Το θέμα της εισηγήσεων ήταν: «Η Σοφιστική και το Κλασσικό Πνεύμα: Γνώσις, Δύναμις και Χρήμα στον Ελληνισμό του 5ου αιώνα π.Χ.». Ο εισηγητής παρουσίασε μια ανατομία της κατ' έσοδον περιόδου αυτής του Ελληνισμού με βάση την τηνευματική της παραγωγήν εν συνδυασμῷ προς τα ιστορικοτολητικά δεδομένα. Χρονολογεά και συμβολικά το πεδίο του Υψηλού Κλασσικού οριοθετήσαμε στην μεν αρχή του από την αποτυχία του Ιωνική Επανάστασης (500-494 π.Χ.) και το έργο του Ηράλειτον (-490 π.Χ.), κατά δε το τέλος της από την κατάρρευση του Αθηναϊκού Imperium (404 π.Χ.) και την καταδίκη του Σωταράτον ως εκφραστού του πνεύματος του 5ου αι. (399 π.Χ.). Σερφά από αγάλματα της Αθηνάς εκφέρει εναργώς τον χαρακτήρα της αντιτούχου εποχής δημωυργίας των. Αποκαλυπτική είναι μα Νίκη (Αθηναίη) αφερεούμενη περί το 430 π.Χ.: αποτυπώνεται η αποσυνειδηρία υπεροχής του αθηναϊκού πνεύματος και κρήτους, δύτος και στον σύγχρονο Επιτάφιο του Περικλέους.

Το βίαμα του κόσμου που εκφράζεται στην Ιωνική σκέψη είναι διπλό: αφ' ενός η αισθήσης πολλαπλότητος, μεταβλητικότητος, αντιταλήπτητος, έριδος - αφ' επέρου η αντιληψη ενότητος και κανονικότητος. Υπάρχουν ανάπτωση τάξεις πίσω από κάθε φαινόμενη ατάξια. Χωρίς να το επιδιώκουν, τα δειπτάντα πρόφατα με την αποκλίνουσα διναυμία των, συγχίλιουν σε ένα ενιαίο δίλο. Οι πράτωτοι Ιωνες φύλοσοφοι εμφανεύουν την εικόνα αυτή του κόσμου με την υπόθεση μιας πρώτης αρχής εξ ης τα πάντα. Με τους Πιθαγόρειους η σκέψης παίρνει μια απορροματική τροπή. Η διάστασης των όντων γίνεται αντιληπτή ως καθολική διτοιλήστις, ως εναντιότηται και αντιθετικότηται. Κάτι που ταυρίζει με την αρχαιοελληνική βιοθεωρία του ανταγωνισμού. Ο Δυναμός μιας τέτοιας αντιλήψεως αἴρεται στον Ηράλειτο, διότι συνηφίζεται η Ιωνική φιλοσοφία εμπειρία της αρχής περιήδου. Η εναντιότητα συνιστά την ενότητα και το είναι των προγμάτων και θεμελιώνει τον διναυμό του δύτος, αλλά και την βαθύτερη αρμονία της υπάρχεως. ("Παλιότερος αρμονία δύωπερ τόξον και λύρης"). Ο κλασσικός Πυθαγορισμός

Μετόπη του Παρθενώνα. Σύστημα αντισύνθετων καμπύλων, παραλλήλων καθέτων και γραμμών αλληλοσυντριπτικών κλίσεων, μερικές βασικές εκ των οποίων έχουν επισημανθεί.

Παραδείγμα έργου συγκέιμενου "εκ πολλών αριθμών" (αναλογία, σύμμετριά).

απάτεται την ιδ.α. Γράφει ο Φιλόλαος: "εστὶ γαρ αρμονία πολυμέγενων ἔνοσις καὶ δίκαια φρονεόντων συμφόρησης".

Τα πα' για είναι θέμα αναλογίας στην σύνθετη αντιθέτων (Επιτεοκλής). Το ίματοκό της πραγματικότητος έγκειται στους "αριθμούς" της συστάσεώς της. Εχει βρεθεί η κλεις της πραγματικότητος. Ο λόγος από επιλεκτική αναπαράσταση και αναφίμηση εστιακών κέντρων οργανώσεως του όντος πρὸς αναπαραγωγή της ουσίας του γίνεται και ανα-λογία των στοιχείων του. Οι, τι συμβαίνει στην κορυφή τάξης, εφαρμόζεται και στα ανθρώπινα πρόγαματα. Πράξεις (ημέρη, κοινωνία, πολιτική) και ποίησης (θηματική, πολιτική) γίνονται έτενες δραστηριότητες. Η σοφία

έχει διαθροθεί ως "επιστήμη" (γνώση), και έτοις καθίστανται δυνατές οι διάφορες τέχνες. Τόσο στις εικαστικές τέχνες και στην αρχιτεκτονική, όσο και στην φιλοσοφική ως τέχνη του λόγου, την επιτημημένη αρμονία συνιστά άλγος αντιτετικών ροτών, αναλογία μερών, συμμετρία. Βεβαίως πρόκειται για περίτελοκες κατασκευές ιεραρχημένων ιεροδρόμων (η τελείωτης επιτημήσεις εποιείται εκ πολλών "αριθμών" κατά τον Πολύκλειτο).

Ο εισηγητής, ερχομηνοποίησε παραδείγματα από τη γλυπτική (Δορυφόρος του Πολύκλειτου, μετόπες του Παρθενώνα και του "Θησέου", Νίκη από τον ναό της Αθηνές Νίκης, την αρχιτεκτονική (Ερέχθειο, Προπύλαια Ακρόπολεως) και την θεοποική

ναών και Μητρώων υποδειγματική και ωρή διατυπωση στο αντίστοιχο στρατηγικό δόγμα, το οποίο απολογεί η Αθηνά τότε εναλλάξ υπό τις δύο μορφές του, την ακραία Θεωτοτάτεων και την μετωπιώτερη Περιφέλεια. Στην Φιλοσοφική ορολογία του δυν αιώνα, το κρατείν έχει επιβλητική πάρονσιά. Ταυτόχρονα η οικονομική δραστηριότητα εντένεται και ο δόλος του χοήματος ίδιως στην Αθηναϊκή τρημονία διοχετεύει. Οι Σοφιτές δημιουργούν την αγορά για τα πνευματικά αγαθά και την παιδεία.

Η αρχαϊκή Σοφιστική εκφράζει αριθμός το Πνεύμα του υψηλού Κλασσικισμού κατά τους δύο θεμελιώδεις παράγοντες του, την ενεργό γνώση και την τελεσιονιγό δύναμην. Σοφία και Δύναμις κοινωνούν ενετελώς. Η αρμονία του όντος είναι και ο δυναμισμός του. Η δύναμης της γνώσεως είναι η βασική θέση της Σοφιστικής. Οι Σοφιτές επαγγέλνονται γνώση δημιουργική και παραγωγική, την έντεχνη σοφία σε όλες τις μορφές της - επιστήμες, τέχνες, πολιτική, θρησκία. Πάνω απ' όλα επιτρέπονται τον Κροτούντα Λόγο.

"Άλγος δυνάστης μέγας εστίν, οι μικρότατοι σώματα και αφανεστάτα θείστατα έργα αποτελεῖ" (Γοργία). Το βασικό έργο του Πρωταρχόδα είχε τους χαρακτηριστικούς τίτλους: "Μέγας Άλγος", "Άλθεια", "Πέρι του όντος" και "Καταβάλλοντες" (οι υπερφερούντες λόγοι).

Ο υπερισχύων σε ένα φυσικό πλαίσιο είναι ο άριστος. Το αγωνιστικό ιδεώδες του βίου (αρχετυπικό βίωμα του Ελληνισμού) βρίσκει εδώ την οξύτερη διατάσσωση του (μετά την Ομηρική επιταγή της αριστείας: "αἰεν αριστεύειν και υπερφορούν εἴμεναι ἄλλον"). Κρείτικαν, κράτιστος είναι βαθμοί συγκαρούσεων του αγαθού, δύτος και το βελτίων, βέλτιστος, αριστος. Το ισχυρότερο και το καλύτερο συμπλέκτονται τα την πραθήτερη και τελικότερη πρόσποτη των προγάμων.

Οι αντιλογίες και η εριστικότητα δεν είναι ουσιώδη γνωρίσματα της Σοφιστικής, παρά την παραδεδομένη απόψη.

Χρησιμοποιούνται ως όπλα, κυρίως αρχηγικά, και ως απόδειξης διαλεκτικής ισχύος. Το ίδιο συμβαίνει και με τον μάτιοθεμένο σχετικισμό της. Το ότι π.χ. κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει την "ολίσθεια" του, δε σημαίνει ότι η αλήθεια του ανοίτου έχει την ίδια αξία (δύναμη) με την αλήθεια του σοφού (Πρωταρχόδας). Αλήθεια, ισχύς, γνώσης και πρόγνωσης, σοφία και αποτέλεσμα πάντα μαζί.

Ο οικαίος Ελληνισμός έχει τον δυναμισμό και την λειτουργικότητα της τελεότητας σύμφυτο.